

ŚRODOWISKA LOKALNE A POLITYKA SPOŁECZNA

Jerzy Krzyszkowski
Instytut Socjologii
Uniwersytet Łódzki

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Program wystąpienia

1. Definicje podstawowych pojęć:
środkowisko, środowiskowa pomoc społeczna, wsparcie społeczne lokalna polityka społeczna
2. Władze lokalne i lokalna polityka społeczna – wnioski i rekomendacje z badań

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

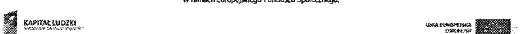

Środowisko społeczne

1. Wprowadzony przez Johna Locke'a przedmiot zainteresowania w wieku XIX
2. Emil Durkheim - złożony, zewnętrzny, wobec jednostki układ
3. Zygmunt Freud, podstawę i regulator osobowości.

Wspólne w XIX wiecznych analizach były założenia o statycznym charakterze i bliskości przestrzennej środowiska społecznego, stałości elementów oraz jednostronnym wpływie środowiska na osobowość

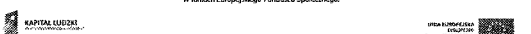
Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

W XX wieku w Polsce

1. Paweł Rybicki, wskazywał na konieczność rozróżnienia środowiska potencjalnego i aktualnego
2. Kazimierz Sowa podzielił środowisko na pierwotne (zespół ludzi, z którymi jednostka utrzymuje kontakty) i wtórne (jednostronne styczności społeczne poprzez media).

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Koncepcja Stanisława Rychlińskiego

Społeczny charakter i granice działania
środowiska

Pomoc świadczona w danym środowisku lub dla określonego środowiska społecznego.

Holistyczne, inkluzyjne ujęcie środowiska społecznego oddaje specyfikę środowiskowej pomocy świadczonej przez etatowych pracowników, wolontariuszy, członków rodzin, sąsiadów i przyjaciół potrzebującym wsparcia członkom tej samej zbiorowości terytorialnej.

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dwa rodzaje definicji *community*:

1. Odwołujące się do typu więzi społecznej, eksponuje model stosunków społecznych, który cechuje wspólnota symboli i wartości, obiektywne zależności, oparcie stosunków społecznych o uznane zasady porozumienia i współdziałania.
2. Drugi rodzaj refleksji to analiza w kategoriach terytorium organizującego życie społeczne, w której *community* jest postrzegane jako układ lokalnych powiązań.

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Trzy cechy *community*:

1. wspólne terytorium,
2. interakcje między mieszkańcami,
3. wspólny interes społeczny wynikający z użytkowania danego terytorium oraz sentyment lokalny

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Liczne podejścia teoretyczne
ekologiczne, strukturalno-funkcjonalne, działań lokalnych, sieciowe, konfliktowe i socjo – psychologiczne),
Hipotezy na temat przemian społeczności lokalnej: o zaniku społeczności, jej uwolnieniu od podłoża terytorialnego oraz transformacji

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

KOMUNITARYZM – nowe podejście

1. Postuluje budowę społeczności lokalnej nowego typu, określanej jako społeczność inkluzyjna, lub elastyczna, wrażliwa
2. Cechuje ją dobrowolna przynależność, demokratyczny charakter oraz porządek będący efektem świadomej internalizacji norm i wzajemnego zaufania.
3. Członków wspólnoty integruje problem, który rozwiązują wspólnie przy pomocy inicjatyw obywatelskich przy wsparciu struktur instytucjonalnych oraz ekspertów

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Koncepcje środowiska społecznego i *community* łączy orientacja prospołeczna, wspólnotowa.

1. Środowiskowa pomoc społeczna powinna działać w oparciu o istniejący układ społeczny, jaki tworzy określone bliskością przestrzenną środowisko społeczne klientów, opiekunów nieformalnych i etatowych pracowników socjalnych.
2. Środowisko społeczne i społeczność lokalna tworząc społeczny wymiar środowiskowej pomocy społecznej nakazują w analizach działania tej organizacji uwzględnianie nie tylko jej kierowników i pracowników, ale i klientów oraz ich otoczenie

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Renesans - rozwój usług socjalnych o charakterze komunalnym nastawionych na określonego klienta
Środowiskowa, gminna pomoc społeczna, będzie główną, dominującą, formą usług w przyszłości, co wynika z charakteru problemów społecznych (starzenie się ludności, gettyzacja biedy itp.), jak i niższych kosztów usług socjalnych świadczonych w miejscu zamieszkania w porównaniu z pomocą instytucjonalną

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pomoc środowiskowa, zgodnie z ustawami o pomocy społecznej (1990, 2005), działa w miejscu zamieszkania klienta, w jego środowisku. Głównym problemem jest pytanie jak rozumieć środowisko - termin użyty w legislacji socjalnej, który w języku potocznym cechuje złożoność i wielowymiarowość

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Definicja środowiskowej pomocy

Środowiskowa pomoc może być definiowana:

1. ze względu na obszar działania jako pomoc udzielana w środowisku (gdzie)
2. ze względu na dostawcę usług jako pomoc świadczona przez środowisko (kto)
3. ze względu na odbiorcę usług jako pomoc świadczona dla środowiska (komu)

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pomoc w środowisku

zasięg terytorialny organizacji świadczących opiekę ludności miejscowej, należy do niej sieć organizacji pomocy społecznej zlokalizowana w danym środowisku (ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, domy dziecka o zasięgu lokalnym, itp.) oraz opieka domowa czyli w miejscu zamieszkania

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pomoc świadczona przez środowisko

oznacza profesjonalną pomoc świadczoną przez etatowych pracowników lub wolontariuszy organizacji pomocy społecznej, jak i pomoc ze strony członków rodziny, sąsiadów czy przyjaciół.

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pomoc świadczona dla środowiska

to powszechny, uniwersalny system publicznej pomocy społecznej, który świadczy usługi socjalne wszystkim mieszkańcom lub wybranym, określonym grupom klientów zamieszkującym dany teren

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wsparcie społeczne w środowisku społecznym

Wsparcie społeczne to efekt przynależności jednostki do sieci społecznych czyli uczestnictwo w grupach nieformalnych i formalnych, instytucjach w których człowiek działa

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ujęcie strukturalne wsparcia

Obiektywnie działające sieci społeczne, które są systemami wsparcia dla jednostki. Jako zasoby wsparcia traktowane są rodziny (najbliżsi członkowie rodziny tj. mąż, żona, dzieci, rodzice, rodzeństwo itp.), przyjaciele, sąsiedzi, kręgi towarzyskie, a także struktury formalne tj. instytucje i zatrudniono w nich zajmujące się profesjonalnie wsparciem osoby

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ujęcie funkcjonalne wsparcia

wsparcie społeczne postrzegane przez treści wsparcia i interakcje społeczne z nim związane

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Typy i rodzaje wsparcia

Rodzaje: materialne, instrumentalne, poznawcze, emocjonalne, duchowe

Typy: potencjalne zwane także postrzeganim, czyli świadomość i przekonanie o możliwości uzyskaniu pomocy w sytuacji potrzeby lub otrzymywane i świadczone czyli takie, które ma miejsce w rzeczywistości

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Teren działania władzy lokalnej

Gmina i powiat – systemy, układy wzajemnie powiązanych ze sobą elementów (podsystemów): instytucje (pomocy społecznej, oświaty, kultury), organizacje (partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe), mieszkańcy i tworzone przez nich grupy nieformalne

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Funkcje władz lokalnych

1. diagnostyczna (analiza potrzeb),
2. planistyczna (tworzenie strategii rozwoju lokalnego, strategii rozwiązywania problemów społecznych),
3. implementacyjna (wdrożeńiowa),
4. kontrolna

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cechy ewolucji władzy lokalnej

1. *government*: władza sprawowana przez lokalne elity: urzędników, polityków działających w oparciu o formalne procedury i hierarchiczne instytucje
2. *governance*: system oparty na elastycznych powiązaniach struktur publicznych i pozapaństwowych, a nawet nieformalnych, organizowanych *ad hoc*.

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Lokalna polityka społeczna

odnosi się środowiska społecznego, w którym występuje bezpośrednie, naturalne połączenie istniejących potrzeb oraz środków dla ich zaspokojenia. Terenem realizacji celów lokalnej polityki społecznej są gmina i powiat.

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Partnerstwo lokalne

Strategia instytucjonalna integracji społecznej, której cechami są:

1. formalna struktura organizacyjna,
2. tworzenie lokalnej koalicji różnych partnerów,
3. opracowanie wspólnego, wielowymiarowego programu działania dla zwalczania bezrobocia, biedy i wykluczenia społecznego i
4. promowanie społecznej kohezji i inkluzji.

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

WNIOSKI Z BADAŃ

1. Działania lokalnych władz ukierunkowane są na rozwiązywanie doraźnych problemów, znacznie rzadziej zapobiega się i rozwiązuje problemy społeczne
2. Świadoma współpraca lokalnych instytucji ma miejsce niezmiernie rzadko i wynika głównie z przepisów

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

WNIOSKI II

1. Brak rozwiniętej lokalnej polityki społecznej, doraźny i interwencyjny charakter działań,
2. Problemy społeczne nie są obiektem zainteresowania lokalnej polityki społecznej
3. Brak własnych, opartych na znajomości środowiska lokalnego programów

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

WNIOSKI III

1. wiele problemów i grup społecznych (bieda i wykluczenie, starzy, kobiety wiejskie itp.) nie jest uwzględnianych jako priorytety w strategiach gminnych i powiatowych
2. brak określenia procedur wdrożeniowych, osłabia wartość aplikacyjną strategii, brak trwałego partnerstwa w pracy nad strategią

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

WNIOSKI IV

1. Budowa lokalnej polityki społecznej jako instrumentu rozwoju (legislacja, edukacja, partnerstwo lokalne)
2. Wzmocnienie instytucji edukacyjnych dla przeciwdziałania międzygeneracyjnej transmisji wykluczenia

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

REKOMENDACJE I

1. Władze lokalne powinny być motywowane do tworzenia partnerstw i pozyskiwania miejscowych sojuszników do współpracy w zwalczaniu problemów społecznych
2. W celu rozwoju partnerstwa potrzebne są działania promocyjne i szkoleniowe wśród pracowników instytucji samorządowych i organizacji społecznych

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rekomendacje II - sposoby budowy lokalnej polityki społecznej

Budowa lokalnej polityki społecznej przez opracowywanie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, przygotowywanych i realizowanych według metody partycypacyjnej co zapewni rozwój lokalnego partnerstwa jako filozofii budowy lokalnej polityki społecznej

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rekomendacja III

Wspieranie lokalnych sieci wsparcia najlepszym sposobem budowy lokalnego społeczeństwa opiekuńczego

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Projekt „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

